RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

IV. ÅRG. **STOCKHOLM, 15 SEPTEMBER 1915.** **N:r 18.**

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

"Slagfältets ohyggligaste tragedi", sade en engelsk officer, "är att höra unga gossar på sjutton och aderton år i dödsstunden utstöta det sista ropet på mor. De må säga 'mother' eller 'Mutter' eller 'mère', i sin ångest ropa de alla på den, som gav dem livet."

Hela världens kvinnor borde höra ekot av det ropet i sina hjärtan såsom en maning till dem att för släktets mödrar vinna delaktighet i nationernas rådslag.

Alice Stone Blackwell
i the Woman's Journal.

Rösträtt för Kvinnor.

Fjärde kvartalet 1915 30 öre.

I likhet med vad som skett ett par föregående år, inbjuder Rösträtt för Kvinnor härmed till prenumeration för sista kvartalet ***1 oktober — 31 december*** *för det billiga priset av* ***endast 30 öre.***

De som vilja stödja rösträttsrörelsen, och som veta att rösträttens eget organ är det främsta medlet för spridande av kunskap om allt som rör kvinnans medborgarrätt och hennes ställning i stat och samhälle, beredas genom denna kvartalsprenumeration möjlighet att arbeta för rösträttsidéns spridning i allt vidare kretsar. Det är redaktionens fasta förhoppning, att Rösträtt för Kvinnors läsare, var i sin stad, vilja arbeta på det stadigt ökade prenumerantantal som utgör en borgen för tidningens framtid. Priset är satt så lågt, att det icke behöver vara förenat med någon större ekonomisk uppoffring att prenumerera på tidningen, men den som ena dagen föresatt sig att gå till postkontoret och underskriva en blankett, glömmer det den nästa, och för dessa kan det inte nog ofta upprepas, att en rörelses framgång beror på var enskild individ och hennes insats i arbetet. Ingen får därför undandraga sig sin del av ansvaret, då det gäller att säkerställa den svenska kvinnorösträttsrörelsens egen tidning.

Då Rösträtt för Kvinnor utom in- och utländskt rösträttsnytt dessutom ofta innehåller litterära bidrag av vårt lands mera betydande pennor, torde det för var och en stå klart att prenumerationsavgiften, i förhållande till den valuta som bekommes, är synnerligen billig.

All prenumeration sker å posten *(se tillägg till Posttaxan 15 sept.) och det är av vikt att prenumerationen sker så tidigt som möjligt på det att upplagans storlek må kunna beräknas.*

Dyrtidens lärdomar.

Det är förunderligt att se, hur "kvinnornas spalt" växer i den dagliga pressen. Tidningar och tidskrifter ha i en hast blivit mycket husliga, och nära nog främst på bokhandlarens disk ligga kokböcker av alla slag. Man vädjar till kvinnornas sparsamhet, förtänksamhet, husmodersskicklighet, flit, ihärdighet. Råd och recept utdelas med frikostig hand. Det skall produceras, konserveras med kvantitativt och kvalitativt mästerskap. Det skall konsumeras med förnuft och med tanke på morgondagen. Från alla håll höra vi, att det är kvinnodygder, som skola bevara folkets liv i dessa onda tider, att det är kvinnohänder, som skola bära oss genom nödtider, då vi bli i farlig grad isolerade från de länder, som bruka tillföra oss livsmedel. På kvinnorna lägges ett drygt ansvar för att det hushållas förnuftigt med det lilla som finnes.

På all denna vädjan bör och får den svenska kvinnan icke ha mer än ett svar: att i fullaste, rikaste mått skänka sin kraft. Och det kan icke nekas henne allt beröm för uppriktigt bejakande av alla skyldigheter och allt ansvar därvidlag, ävensom för kloka och ivriga ansträngningar att fylla sitt värv. Utan tvivel söka även husmödrar, som aldrig fått någon som helst utbildning för husmoderskallet, att experimentera sig till färdighet och skicklighet. Utan tvivel lagras nu förråd även i hem, där man varit van att leva ur hand i mun, och där den huvudsakliga hushållningen består i att göra en morgontur till en fyra, fem furnissörer för att för småslantar köpa litet beredd eller halvfärdig föda.

Hurudant månde nu resultatet bli av all denna iver?

Ja, det är något, som vi aldrig få riktigt veta, ty ingen statistik i världen kan blotta de tusende hemmens vinst- och förlustkonton. Men att resultatet skulle blivit mycket bättre, om kriser och nöd mött oss under andra förhållanden än nu är fallet, det är säkert icke för djärvt att påstå.

"Av skadan blir man vis", är ju en gammal tröstefull sats, *"men icke rik"*, är ett tillägg, vars riktighet erfarenheten i regel bekräftar. Är det nu verkligen så, att man blir vis av skadan, då är en vinst hemburen, som gör det lätt att resignera under den fataliteten, att man ej till på köpet blir rik. Skulle i detta fall t. o. m. statsmakterna upptäcka skadorna, då skulle hårda ödens gissel ej förgäves ha svängts över oss, och skulle statsmakterna t. o. m. bli visa av dem, då skulle all utsikt föreligga för att nationen vid en slutlig överblick skulle finna, att ond sådd givit god skörd.

De förhållanden, som så farligt öka de svårigheter, kvinnan har att kämpa med i sitt svåra värv, och som i mycket hög grad äventyra ett lyckligt resultat, bero dels därav att varken hennes individuella eller sociala uppfostran förberett henne för värvet, dels av att hennes ställning i samhället som medborgerligt omyndig gör för henne oåtkomliga de viktigaste medel och möjligheter, som behövas för detta värv.

Just de kvinnor, som nu äro i sin bästa ålder och alltså borde vara bäst skickade att ta itu med dyrtidens stora frågor, tillhöra den period i vår uppfostringshistoria, som karaktäriserades av plugg med teorier. Folkskolan pluggade i dem katekes och folkskolans läsebok. Flickläroverken jagade dem i examensplugg för att komma gosslläroverken så nära som möjligt, men hemmets ekonomi och livsmedelsproblem hade inga katedrar. Hemmen voro inkompetenta att fylla denna brist och kunde dessutom icke erhålla vare sig de ungas tid eller deras intresse för dessa prosaiska ting.

Därav kommer en inkompetens, som dels vållar ett misslyckande eller ett resignerat avstående från alla mödor, dels vållar en obotlig kraftförlust, nämligen en förlust för det positiva arbetsresultatet av all den kraft, som måste användas för att göra lärospån.

Det andra tyngande missförhållandet är, att kvinnorna icke fostrats i socialt och merkantilt tänkande. De äro händer, men i alltför ringa grad huvuden i den nationella hushållningen. En husmor, en tjänarinna arbetar i regel i för liten skala, efter opraktiska metoder, med mycket bristfällig teknik och med ringa tanke på det sociala sammanhanget och den nationalekonomiska betydelsen i verksamheten. Med avseende på arbetets ekonomi och teknik är det säkert sämre ställt i hemmen än på någon annan arbetsmarknad.

På sistone har ju statens likgiltighet för hemmets arbete hämmat sig så pass, att den lånat en ringa bråkdel av sitt öra åt att lyssna till kvinnornas klagan över denna dåliga ekonomisering av kraft, tid och penningar, men det är fara värt, att det kommer att hämma sig långt mer kännbart. Månne ända därhän, att statsmakterna bli benägna att ge kvinnorna medlet att avlägsna dessa missförhållanden: medborgarrätten?

Kvinnornas brist på ekonomisk allmänanda och politiskt omdöme visar sig däri, att de alls icke, eller åtminstone i minimal utsträckning, använda de medel, som finnas för att motverka abnormiteter, brottslighet, jobberi o. a. skadliga företeelser särskilt på de affärsområden, som intressera hemmen, nämligen livsmedels-, beklädnads- och bostadsmarknaderna. Sådana medel äro sammanslutningar, offentlig kritik, hänvändelser till statsmakterna och till politiska och kommunala organisationer för allmänna hushållningsangelägenheter. Mycken effekt därav går ju visserligen förlorad, därför att hon icke kan föra sina intressens talan i regering och riksdag, men mycket kunde nås genom kraftiga påtryckningar för att kväva eller minska allmänskadliga verksamheter.

Vart vi vända oss, stöta vi på den kvinnliga maktlösheten. Utestängd från lagstiftningen, den politiska rådskammaren och förvaltningen av de nationella tillgångarna står hon barnsligt omyndig och därför ohörd, obeaktad, ja, ofta föraktad i allt det reformarbete, som måste komma i den nationella hushållningen, och som blir nödvändigare ju längre in i äventyr och lidanden de nuvarande bristerna föra folken. Dessa olösliga ekonomiska och politiska konflikter, som nu hota med oöverskådliga serier av krig, kanske icke längre bleve olösliga, om de lidande kvinnorna genom medborgarskap i alla stater finge utbilda och i det allmännas tjänst erbjuda de gåvor att hushålla, som årtusendens erfarenheter skapat, men som behöva vetenskapliga arbetsmetoder och uttrycksmedel för att bli statsnyttiga i högre bemärkelse, och som behöva politiska maktmedel för att åstadkomma något av större värde i den nationella och internationella hushållningen.

Kunde de nutida skadorna driva till denna visdom, då vore visserligen mycken vinst därmed inbärgad, om än det varit större heder, om denna visdom förvärvats godvilligt och ej först under de ohyggliga skadornas gissel.

Vid det sjunde nordiska interparlamentariska delegerademötet, som i dagarna ägt rum i Köpenhamn, uppläste Fredrik Bajer ett telegram från den internationella kvinnokommittén i Amsterdam för varaktig fred, i vilket telegram de nordiska länderna uppmanas att genom medling hindra, att Europa alldeles förblöder.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textsida pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 14729, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o
Kungl. Hofleverantör
Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5048
Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i
Siden- & Ylle-Klädningstyger
Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

1935 års klass.

Det finns saker, som äro så råa, att man icke talar om dem. Detta enligt gammal god hävd och i medvetandet att de nog finnas ändå. Man vill ha dem så mycket undan som möjligt, man vet att händelserna kanske bringa en i kontakt med dem, och för att stå ut, räddar man sig med att förvisa dem över i det stora namnlösas domän.

Men då och då går det hål på bölderna i "denna manskapade värld", och till och med den namnlösa råheten antar en så aktuell karaktär att den får namn, rubriceras, inregistreras och, vem vet, kanske rent av finner någon stark och primitiv själ, som förhärligar den!

Säg, svenskor, ha ni läst i våra tidningar om "årsklassen 1935?"

Och ha ni förstått vad som ligger bakom?

Om ni ha förstått, ha ni verkligen orkat tänka på det? Ha ni orkat sitta stilla över ert arbete, ha ni haft samvete att stanna i er fristad, vilken den än må vara? Ha ni kunnat motstå impulsen att nu, nu genast, och framför allt annat, göra något för kvinnosaken?

Om det så bara är att gå in i närmaste rösträttsförening, eller att leda dit någon annan, är det en organiskt riktig utlösning på den vedervilja ni erfarit, jag ger er härmed receptet till tröst.

Ty tröst kan behövas.

Vi orka icke mera tala om kriget. Vi äro ju fullvuxna allesammans, och veta att ord i alla fall icke mera spela någon roll, emedan allt det, som kan sägas, redan är utsagt. Framgrålet, om ni hällre vill!

Men detta är något annat!

Enligt tidningarna är det ju endast, att man nu även i Frankrike börjat rädas för avfolkningen, och general Joffre, som skall allting bestyra, vilket för övrigt är klokt och praktiskt, när han skall stå ansvaret, han har helt enkelt givit sitt folk, undan för undan, fyra dagars permission med fri resa till hemmet.

"För att göra något för årsklassen 1935!"

Detsamma har man för länge sedan ordnat i Tyskland, men — en självbekännelse! — i min önskan att vara något rättvis och i möjligaste mån neutral upprepar jag för mig tre gånger om dagen, att tyskarna icke i verkligheten äro sådana som de kanske te sig. Det har visserligen hetat att syftet med permissionen (där en vecka!) var det i rubriken här ovan angivna, men det har dock icke publicerats annorlunda, än man kunnat taga det för ett mera grovkornigt och godmodigt utslag av den speciella humor, som kriget alstrat, för att dock någon humor skall finnas kvar!

Men i Frankrike, där man mycket litet hycklar, i stort sett, och där man är van att öppet tala om problemet ifråga, där har man satt pricken över iet med all önskvärd tydlighet. Ni, som läst detta, ni får icke låta bli att tänka på vad det betyder!

Och när ni tänkt och förstått *får ni icke låta bli att göra något för kvinnosaken!* Det är den enda vägen! Och Gudskelov för att någon väg finnes!

Betänk, att över allt Frankrikes land sitta dessa millioner kvinnor, som nu i ett år under namnlösa kval trälat under bördor, dem de naturligtvis utan att knysta, ja, till och med med stolthet och glädje bära, men som i alla fall säkerligen icke skulle pålagts dem, om de varit medborgarinnor i det land, som till bördan är deras.

Man har skrattat åt dem, som trott kriget omöjligt, därest kvinnorna haft rösträtt. De, som ha möjlighet att avläsa företeelserna, ha dock under det sista året kommit till just detta: med K. P. R. intet krig!

Vi få väl se!

Emellertid, när nu dessa kvinnor trälat sig igenom ett år, i de flesta fall under namnlösa kval, då beredes dem fyra dagars lindring. I fyra dagar skall mannen, deras livs hela innehåll, återbördas till dem. Om detta är ingenting att säga, icke heller om resultatet blir det av Joffre åsyftade, därför att så är en gång människans drift, och så har hänt några gånger förut utan generalorder!

Men, och häri ligger hela skillnaden! *Nu sker det på generalorder!* Nu skall den hemmavarande i armod och umbäranden strävande, med något som jag skulle vilja kalla statslig våldtäkt, i ångest och kval bära en livsfrukt, tillkommen *med bestämmelsen att om 20 år gå samma väg som maken nu gått!*

Kvinnan, som sörjt genom året över sitt eget liv, hon skall nu tvingas föda för att förlänga och möjliggöra fasan av den manliga civilisationen i nästa generation av företeelser, som i djupet av hennes själ äro henne främmande och vedervärdiga!

Hon skall, kort sagt, under det andra krigsåret öka sitt lidande med att i sin tur göra sitt för fosterlandet och 1935 års klass.

Och som vanligt är icke hennes lott, ens i kriget, den lättaste!

Säg, systrar, tro ni de kvinnor, som 1915 skola göra sitt för 1935 års klass, också få medbestämmanderätt över de förhållanden, som skola reglera livet för dessa söner, som nu på order och under omänskliga umbäranden födas, kunna ni, med tanke på detta, låta bli att göra något för vår sak?

Kom ihåg, att för varje land, som vinner sin kvinnorösträtt, kommer timmen närmare för dem, som äro utanför!

Vi arbeta icke för oss själva, vi arbeta för alla våra systrar, vi arbeta för hela mänskligheten!

Gwen.

Kvinnornas uppgift.

Ett tyskt uttalande.

Minna Cauer fäster i Die Frauenbewegung uppmärksamheten på ett av svaren på den rundfråga, som Svenska Dagbladet för någon tid sedan tillställde ett antal vetenskapsmän och konstnärer angående återställandet av de kulturella förbindelserna mellan folken efter kriget. Det ur kvinnosynpunkt anmärkningsvärda uttalandet är av den framstående professorn i nationalekonomi vid universitetet i Kiel, Ferdinand Tönnies. Ett utdrag torde vara av intresse även för Rösträtt för Kvinnors läsare. Professor Tönnies skriver:

Men framför allt — så är min tanke — skall det bli *kvinnornas* sköna uppgift — och företrädesvis kvinnorna i de neutrala länderna — att medla mellan de fientliga och för varandra djupt- främmande blivna nationerna. Kvinnorörelsens tilltagande, även politiska, styrka kommer att medelbart bli en av världskrigets stora följder. Liksom sabinskorna en gång, enligt den romerska sagan, kastade sig mellan stridslinjerna och åstadkommo fiendernas förening, så skall *Europas kvinnovärld* mycket livligare och verksammare än förr kasta sitt intresse för Europas och världens fred i vågskålen. Den sedliga kulturens framåtskridande har alltid företrädesvis varit kvinnans verk och gått hand i hand med hennes sociala läge och andliga betydelse. Den moderna civilisationen har visserligen i flera avseenden höjt kvinnan, men genom den allmänna mekaniseringen och utvändigheten, genom den praktiska materialismen i levnadsformerna har den otillbörligt trängt henne i bakgrunden. Kvinnorörelsen borde alltid vara medveten om, att den har sin viktigaste uppgift i att företräda och befordra en *reaktion* däremot. Dess naturliga och historiska mission är att verka och strida för familjens kultur, för barnavård och uppfostran, för det sociala livets förskönande och smyckande, för pieteten och ömheten i människornas inbördes förbindelser, kort sagt, för humanitet och sedlighet. Just därför också för freden!

— — —

Vågar man vänta, att mänskligheten någonsin skall upphöra att bruka förstörelsens och förintelsens vapen mot varandra, mot mänsklighetens verk? Vi försöka icke att lösa frågan. Men det kunna vi säga: ju ohyggligare de nutida krigens olyckor, ju väldigare rustningarna därtill, desto större måste också *motorganisationen* bli, som kommer att bemöda sig att förekomma, avvända och läka ett så gränslöst lidande. Även om de förbindelser återställdes, som knutits mellan nationerna, mellan vetenskapernas, litteraturens och konsternas företrädare, så skulle de föga förmå i denna mening. Erfarenheten lär oss på ett oemotsägligt sätt, att även för deras trivsel *freden* är en oumbärlig förutsättning.

Därför måste alla andliga internationella strävanden i första linje inriktas på fredens bevarande, och — jag upprepar det — till att medla och försona äro 1) de neutrala folken och 2) kvinnorna kallade, genom tingens natur och genom sedelagen.

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

De norska stortingsvalen

bli i år av särskilt intresse, enär den allmänna rösträtten för kvinnor för första gången kommer att tillämpas. Kvinnorna ha nu rätt att deltaga i valen på samma villkor, som gälla för männen. Den 11 juni 1913 blev den allmänna rösträtten för kvinnor godtagen utan debatt och alla kvinnor, som fyllt 25 år och bott fem år inom landet, ha nu rösträtt antingen de betalat skatt eller ej. Den nya lagen medför att det blir 225,000 nya kvinnliga väljare och det samlade antalet röstberättigade kvinnor beräknas därför komma att uppgå till cirka 550,000. De som förut stupat på fattigvårdsstrecket äro genom den nya lagen oförhindrade att avge sin röst.

Av dessa siffror framgår att den allmänna kvinnorösträtten med all säkerhet kommer att utöva inflytande på årets valresultat, och det är att hoppas att dessa skola bli sådana att de komma att ända kvinnorna till heder och landet till gagn.

Förre amerikanske utrikesministern om kvinnornas medbestämmanderätt.

Enligt referat i amerikanska tidningar har förre utrikesministern W. Bryan på ett av arbetarkvinnor nyligen hållet möte för åvägabringande av varaktig fred, uttalat sig om kvinnorösträtten i följande ordalag: "Har inte kvinnan rätt att vara medbestämmande i frågor, som äro av internationell betydelse? Har hon inte rätt att protestera mot försöken att upprätta en viss måttstock för den nationella äran, alldeles som man gjorde på den tid, då dueller voro vanliga.

Enligt duellantens hederslagar borde en man inte taga någon hänsyn till sin familj. Han måste hämnas en skymf med att våga sitt liv, eller ock bli stämplad som pultron.

Måste vi även nu handla efter samma norm? När det gäller att bestämma vad som kräves för bevarandet av den nationella äran, har kvinnan inte blott rätt att avge sin röst, hon har även en plikt att offentligt uttala sina åsikter, annars kan följden bli att hon får uppleva att hennes rätt trampas och hennes intressen förbises av dem, vilka på grund av privata intressen eller av falska hedersbegrepp ha en oriktig uppfattning om vad den nationella äran kräver."

Talande bevis.

Följande statistiska siffror äro hämtade från fem av Amerikas Förenta stater och belysa den ökning i röster vid val som avgivits sedan kvinnorna fått rösträtt, en ökning som torde jäva varje påstående om kvinnornas minimala politiska intresse.

Stat:	Avgivna röster, innan kvinnans rösträtt genomfördes.	Avgivna röster år 1914, då även kvinnor ägde rösträtt.
Arizona	23,722 (1912)	51,007
Kansas	365,444 (1912)	530,206
Oregon	137,040 (1912)	210,566
Kalifornien	385,713 (1910)	926,689
Washington	176,141 (1908)	345,279

In memoriam.

Anna Toll.

En svår förlust har drabbat Oskarshamns F. K. P. R. genom fröken Anna Tolls bortgång. Sedan föreningen bildades har fröken Toll varit dess sekreterare och ständigt nedlagt ett intresserat och nitiskt arbete i rösträttens tjänst, varför saknaden efter henne blir mycket stor. Sedan år 1896 innehade fröken Toll befattningen som teckningslärarinna vid Oskarshamns högre allmänna läroverk. Hon anlitades även för allmänna förtroendeposter och var ledamot av stadsfullmäktige åren 1912—1915, ordförande i Oskarshamns majblommekommitté, styrelsemedlem i Oskarshamns barnkoloniförening samt ledamot av folkskolestyrelsen i staden.

Stöd arbetet för kvinnans politiska rösträtt genom att ingå i närmaste rösträttsförening och genom att prenumerera på Rösträtt för Kvinnor.

Låt kemiski tvätta och prässa Era kostymer hos oss och Ni blir belåten.
Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ
Allm. Telefon 201 68 68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM. Rikstelefon 144 68.
Utför alla Juridiska o. PRIVATDETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR
STOCKHOLM
Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)
Stort lager af finare och enklare
MÖBLER
i **ek, mahogny, valnöt** samt andra träslag äfven målade, till billigaste priser.
Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Kvinnor
som äro praktiska använda
Gahns Skursåpa
till porslin, emalj, diskbänkar, kökskärl, golv och allt omålat.
Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala.

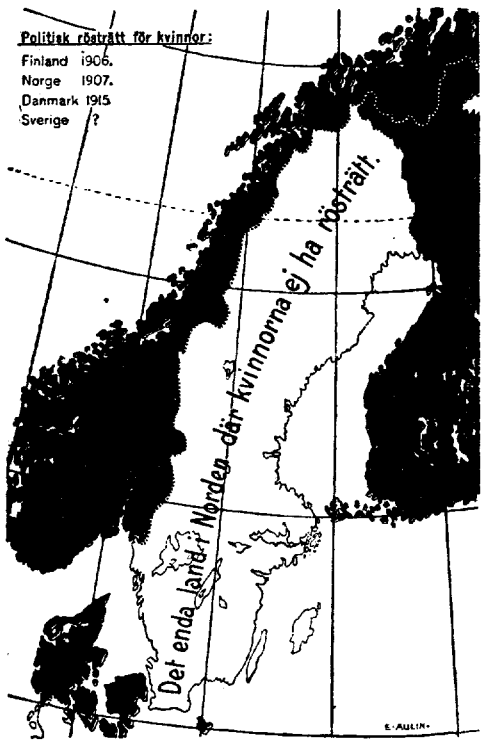

Brevkort med ovanstående karta utvisande kvinnorösträttens ställning i de nordiska länderna bör begagnas av alla rösträttskvinnor.

Rekvireras å
Rösträttsbyrån, 6 Lästmakaregat., Stockholm.
Pris 5 öre pr st. eller 4 kr. pr 100.

Inför de nya uppgifterna.

Ett besök hos Dansk Kvindesamfund.

För en svensk rösträttskvinna, som i dessa dagar besöker Köpenhamn, leda stegen av sig själva till Studiestræde 49, där Dansk Kvindesamfund residerar, medelpunkten för de danska kvinnornas kommande arbete, nu när rösträttsföreningarna sett sin egentliga uppgift fylld.

Det första, som mötte mina ögon vid inträdet i lokalen var en välbekant syn: vår egen gula affisch med anledning av den danska rösträttssegern och dess fråga: När få Sveriges kvinnor rösträtt? och det är omöjligt att ej känna ett stygn av bitterhet i sitt hjärta bredvid glädjen över att dock de danska kvinnorna hunnit ett stycke längre på vägen än vi. Så kommer redaktören för Kvinden og Samfundet, fru Gyrithe Lemche, läkarefru och mor till 7 raska pojkar, emot mig, strålande av mod och arbetsglädje, en verklig levande bild av en energi, som aldrig förtröttas.

— Vad vi nu ha att göra? säger hon. Ja, nu blir det att tala om för kvinnorna, att de fått rösträtt — det finnes många, som ännu inte ha en aning om det eller någon förståelse för vad det innebär. Vi ska hålla nya samhällskurser i höst, och vi ska söka statsunderstöd för dem — det bör ju ligga i statens intresse att medborgarkunskap sprides i möjligaste mån. Vi tänka inrätta dem efter en ny plan, som verkliga undervisningstimmar med lektioner och förhör, så att vi verkligen lära oss något, inte bara passivt höra på ett föredrag.

— Kurserna ska omfatta framför allt den nya författningen jämte kommunalförfattningen samt familjerätt och nationalekonomi. Till undervisningen skola så vitt möjligt kvinnliga krafter användas och endast avlönade sådana.

— Vad vi vidare måste sätta in vårt arbete på är att få kvinnornas intressen representerade i riksdagen. Vi ämna vända oss till de resp. partierna med anhållan om att sätta upp kvinnliga kandidater, vilka som ett oeftergivligt villkor måste vara pålitliga kvinnosakskvinnor. Partierna i vårt land måste nu revidera sina program, då den fråga som förr skilde dem — grundlagsändringen — nu blivit avgjord. Och nu frågar männen: Skall det bli ett särskilt kvinnoparti eller ej?

— Härpå svara vi, fortfor fru Lemche, att det ligger helt och hållet i deras händer. Det är nödvändigt för kvinnorna att hävda sin egen ståndpunkt inom partierna. Vilja männen hjälpa oss därmed, skulle vi anse det lyckligast att ej bilda något kvinnoparti.

— Några särskilda frågor, som till en början komma att kräva vår uppmärksamhet? Ja, vi ha t. ex. vår Husmandslov, som då den utfärdades 1908 endast innehöll bestämmelser om understöd åt män — och dock ha vi här i landet en hel del kvinnliga småbrukare. Dansk Kvindesamfund tog då upp denna fråga och lyckades till sist få igenom understöd åt kvinnor — men blott de ogifta. De gifta stå alltjämt utanför och nu gäller det att också få dem med.

— Likaså vilja vi ha ändrat bestämmelserna om den kommunala beskattningen, framför allt därhän att den gifta kvinnan taxeras för sig själv, så att ej — som nu stundom sker — den man, som ej vill ha sin hustru valbar, helt enkelt låter bli att betala hennes skatt. Och så ha vi äktenskapslagen, som är under omarbetning — liksom hos er — och barnavårdslagen, där alltjämt mycket brister — arbete kommer ej att fattas oss. — Och rösträttsföreningarna? frågar jag.

— De komma fortfarande att existera för att kunna behålla sin plats i det internationella arbetet. Men det praktiska, aktuella arbetet blir det nu Dansk Kvindesamfunds sak att ta hand om.

Fru Lemche ler förhoppningsfullt vid avskedet och önskar oss ett välkommen snart efter.

När jag kommer hem till mitt pensionat, visar jag för damerna där mina nyförvärvade fotografier från den stora kvinnoprocessionen den 5 juni, grundlagsdagen. De bese dem intresserat, och en av dem frågar: Vilken dag var det? — Den 5 juni, svarar jag litet häpen, och hennes syster knuffar på henne: Kommer du inte ihåg att vi då låg i fönstret och såg på dem?

Ligga i fönstret och se på, när man kunde få gå med och glädjas — jag tänkte för mig själv att vi därhemma måste använda vår väntetid så, att det inte blir många av oss som komma att ligga i fönstret och se på.

Ester Brisman.

Hur möjligheterna kringskäras.

Samtidigt med att man bevittnar, hur i de krigförande länderna kvinnoarbetet mer och mer tages i anspråk, hur på det ena arbetsområdet efter det andra, även sådana, som förut varit stängda för kvinnor, dessa nu få ersätta männen, varvid icke ens chefsbefattningar uteslutas, få vi här i vårt eget land erfara hur arbetsmöjligheterna allt mera kringskäras, hur även på banor, som förut erbjudit åtminstone relativt goda framtidsutsikter, dörren plötsligen stänges, och de arbetande kvinnorna befinna sig framför ett obevekligt: hitintills men ej längre.

Förhållandena på lärarbanan äro alltför väl bekanta för att här behöva vidröras, men på det yttersta i dessa dagar har uppmärksamheten fästs vid en tidningsnotis, som avslöjat ett nytt område, som det härskande indragningssystemet slagit under sig.

"200 kvinnliga högre statsbanetjänster indragas", var den talande rubriken över ett meddelande om, att den stora anställningsreformen vid statsbanorna bland annat medfört, att inemot tvåhundra kvinnliga kontorsskrivarebefattningar på järnvägsstyrelsens olika kontor skola ersättas med tjänster av lägre grad. Ensamt på kontrollkontoret komma 120 kvinnliga kontorsskrivare att ersättas med manliga och kvinnliga kontorsbiträden. På milkontoret utbytas 22, på statistiska kontoret 20, på tariffkontoret 11 o. s. v.

Man frågar sig, hur länge skall detta få fortgå och vart skall det leda? Hur långt skall kvinnornas tålamod räcka? När skola de arbetande kvinnorna i vårt land komma till insikt om, att varje åtgärd, sådan som den här omtalade, icke är ett slag mot en enskild kår blott, utan ett slag, som drabbar — direkt och indirekt — hela den arbetande kvinnokåren? På hur många arbetsområden skola operationer som dessa få företagas, utan att kvinnorna resa sig och fordra att få ha ett ord med, då det gäller arbetets rätt. Det finnes blott ett medel och det är: *rösträtt för kvinnor.* Jo, det finnes ett medel till — krig. Men det är icke på den vägen, som kvinnorna vilja vinna likställighet. Priset är för dyrt, och det händer, att det blir omöjligt behålla positionen efter kriget. Den andra vägen är säkrare.

X.

Ofelia och — rösträtten.

Av *Maud Bell.*

Översättning från engelskan av
Ellen Wester.

(Forts. fr. föreg. n:r,)

Ofelia hade mycket behag, mycken förmåga att vinna tillgivenhet. Jag är viss om att hon var en "söt flicka", med en liten kattunges graciösa later och inte en tanke i sitt gullockiga huvud. Om hon varit en annan, skulle dramat ha slutat annorlunda. Sådan som hon nu var, var det måhända bäst, för alla parter att "pilträdet stod lutat över en bäck" och att Laërtes svärd var förgiftat. Låt oss antaga att hon inte blivit tokig och att Hamlet dödat kungen, bestigit Danmarks tron, och gift sig med Ofelia. Hon skulle ha blivit godmodig och lagt på hullet och, då Hamlet någon gång greps av sin melankoli igen, och kom till hennes kammare, där hon satt och sydde, och för henne utgöt sin själs bekymmer, skulle hon ha väntat till dess han slutat, ordentligt lagt tillbaka sitt arbete och sagt: "Ja kära du, det där är mycket intressant, men kom nu, så går vi och ser, hur lillan badar."

Shakespeares kvinnor levde enklare liv än vi göra; stora frågors skuggor hade inte fördunklat deras sköna ögon. Så vitt livet angick dem själva och deras omedelbara omgivning, var det mycket innehållsrikt och mycket intressant — till och med oroande emellanåt — men livet såvitt det angick världen i övrigt, rörde dem inte. Den förnäma damen på Shakespeares tid var läkare och allmosegivare för hela byn, men när armadan var slagen och de sårade fördes i land, föll det henne icke in att förvandla slottet till sjukhus och skicka vagnen till hamnen att hämta de sårade. Hon märkte utan tvivel, att hennes underhavandes barn inte hade nog mat att äta eller kläder att ha på sig, men det föll henne icke in att små barn i städer, som hon inte kände, kunde vara hungriga eller frysa. Inom hemmet arbetade hon nog, men med få undantag intresserade hon och hennes manfolk sig för allmänna angelägenheter ungefär lika mycket som en katt för månens olika faser. Och dock är det rätt intressant att tänka sig hur dessa sköna damer skulle ställa sig till de frågor, som upptaga oss, så att vi ej längre ha tid att väva och våra spinnrockar stå stilla.

På deras sympati för kvinnofrågan kan man inte tvivla och icke heller på att de skulle visa aktiv sympati. Man kan nästan se Lady Macbeth stolt gå i fängelse med en hammare i högsta hugg och genomgå en vilokur efteråt; och Portia skulle röna stor efterfrågan som talarinna. Den stackars lilla Katharina skulle ha sympatiserat med saken och även i hemlighet givit en och annan femtioöring till rörelsen, men Petruchios bryska sätt skulle avhållit henne från en öppen bekännelse. Lady Anna Neville skulle måhända ha hört till de laodicéer i början, men inte sedan hon i några veckor varit Richard III:s gemål. Men det är endast två i hela det illustra sällskapet, om vilkas antirösträttssympatier vi kunna vara säkra — Kleopatra och Ofelia. Kleopatra skulle fråga, varför hon skulle bråka om rösträtt, när hon kunde vira alla regeringsmedlemmar i världen kring sitt lillfinger? När de bästa av dem äro färdiga att sälja sin själ för hennes kärlek? Men hon skulle glömma, att till och med den mest triumferande skönhet kan bli försmådd, då den stöter på verklig fosterlandskärlek, och hon skulle nog inte gärna vilja påminnas om den där lilla affären med ormen.

Ofelia däremot skulle inte komma med argument, utan blott med fördomar, och de mest omsorgsfullt valda skäl för rösträttens nödvändighet skulle ha lika liten verkan på henne som en åskby på ett bolster. Hon vill inte ha rösträtt, hon behöver inte rösträtt, hon är nöjd med livet, som det ter sig för henne och kan inte tänka sig, att hennes ställning skulle kunna förbättras genom rösträtten, som blott skulle vålla besvär, det är hon viss om; och om hon hade rösträtt, skulle hon inte veta vad hon skulle göra med den och skulle endast rösta, som hon blev tillsagd. Och till sist är hon viss om, att alla verkligt fina kvinnor tycka detsamma som hon, och vill inte höra mera om saken.

Vår egen tids "vackra Ofelia", lyckligare än sin förebild, har skakats upp ur sin självbelåtenhet av kriget och med underbar lätthet lärt, att livet för många män och många kvinnor inte är så behagligt som för henne. Upptäcktens förfäran läses ännu i hennes ögon, men därmed har också den kärlekens ande drivits fram, som fanns där, men varit dold förut, som gjorde Laërtes' syster tokig av sorg och som drivit den nya Ofelia från det skyddande hemmet till sjukhusen och slummen, som lärt henne medkänsla och glädje i arbetet, fört henne över vägar, som hon aldrig drömt om och så vidgat hennes blick på livet, att när freden kommer och det blir tid att tänka på andra saker, Ofelia helt säkert vunnit tillräcklig vishet och tillräckligt mod för att begära sin lön.

En österns föregångsman.

I The Common Cause skriver Wilfred Wellock om ett märkligt uttalande som fällts av en indisk vis för nära ett halvt århundrade sedan och som berör mäns och kvinnors inbördes förhållande. Den som yttrade sig med så djup och ingående kunskap om människonaturen var en viss Keshub Sunder Sen, känd som en lärd och helig man. Det uttalande, som mr Wellock av en händelse påträffade i de gamla skrifterna var av följande lydelse:

"Ingen tvivlar på att män och kvinnor skilja sig från varandra i vad som rör temperament, egenskaper, karaktär och sysselsättningar. Olikheterna äro inte tillfälliga, utan fundamentala. Naturen har ordnat det så och markerat deras olika väsenart, på det att var och en må följa sin kallelse. Men fastän vi medge dessa skiljaktigheter, tro vi dock fullt och fast på könens likställighet och enheten i den mission de ha att fylla. Trots olikheten i karaktär och åligganden, finns det något enhetligt i deras ställning som människor. Lägger man märke till deras karaktärsdrag och utvecklingsmöjligheter, skall man finna, att vad som saknas hos den ene kompletteras hos den andra. Och betraktar man dem som en enhet, bortfalla de skenbara olikheterna. I den tävlan som rått mellan könen har aldrig det ena hemfört segerpalmen och kommer heller aldrig att göra det. Var och en är för sig överlägsen i vissa avseenden, men betraktar man dem i sin helhet, stå de på samma plan. Absolut överlägsenhet eller underlägsenhet kan man varken tillskriva mannen eller kvinnan. I Guds rike borde män och kvinnor ha samma rättigheter och båda hysa samma aktning för varandra som människor."

Det berättas vidare om Keshub, att han blev skild från sitt prästerliga ämbete, därför att han tillåtit sin hustru att närvara vid gudstjänsten. Såväl han, som flera andra brahminer, hade lett sina hustrurs undervisning och sökt bibringa dem de religiösa åsikter som de själva hyste. När Keshub, på grund av bannlysningen, tillsammans med sin hustru lämnade sina förfäders hem och slog upp sina bopålar annorstädes, var även första grunden lagd för den indiska kvinnans frigörelse. Hon började räknas som en faktor i samhället och man träffade anstalter för att skaffa henne en bättre uppfostran och möjlighet till utveckling.

Detta inträffade för ett halft sekel tillbaka, men ännu äro de platser räknade, där kvinnor ha samma rättigheter som män. "Tydligen är skillnaden mellan Östern och Västern inte så stor som vi haft anledning att tro", tillägger mr Wellock.

Varför vi äro motståndare till att kvinnor resa på järnväg.

En parodi på antirösträttslitteratur.

1. Därför att det icke tillhör de medfödda mänskliga rättigheterna att resa på järnväg.
2. Därför att våra mormödrars mödrar aldrig fordrade att få resa på järnväg.
3. Därför att kvinnans plats är i hemmet och icke på järnväg.
4. Därför att det är onödigt, det finns ingen plats, som nås med järnväg, som icke kan nås till fots.
5. Därför att det skulle komma att fördubbla arbetet för konduktörer, eldare och lokomotivförare, som redan äro överansträngda.
6. Därför att männen röka och spela kort på järnvägarna. Finns det någon anledning att tro att kvinnorna skulle uppföra sig bättre?

(Woman's Journal.)

Ett kvinnligt initiativ.

Redan under förra vintern organiserades i stor skala arbetsfält för kvinnor, som genom kriget eller andra omständigheter gått sina platser förlustiga. Kvinnornas praktiska duglighet och organisationsförmåga ådagalades genom de företag, som då startades. Yrkesinspektrisen, fröken Kerstin Hesselgren, som nedlagt ett intresserat och verksamt arbete på olika områden och haft blicken inriktad på vad nödvändigheten kräver, har nyligen till regeringen ingivit ett förslag om anordnandet av centrala sömnadsverkstäder för tillverkning av armépersedlar genom arbetslösa kvinnor. Fröken Hesselgren har även framlagt ett alternativt förslag till organisation och för att ytterligare studera frågan har hon i dagarna avrest till Tyskland.

Yrkesskolans kurser i husligt arbete.

Folkskoledirektionen har utsett fru Emilia Broomé till ordförande i styrelsen för Stockholms stads yrkesskolas kurser i husligt arbete för tiden intill 1916 års utgång. Till föreståndarinna för samma kurser intill utgången av år 1915 har förordnats lärarinnan vid Klara folkskola fröken Maria Aspman.

En konsekvens.

Den lag, som gav de isländska kvinnorna deras rösträtt, gav dem på samma gång deras fulla medborgarrätt och fulla likställighet med männen. På Island ha kvinnorna sålunda tillträde till alla ämbeten utan undantag, även de prästerliga och juridiska. Detta innebär bl. a. att intet hinder finnes för att en kvinna skulle kunna utnämnas till minister för Island och alltså få säte i danske konungens statsråd.

Leo Mechelins minne.

Med anledning av senator Leo Mechelins bortgång har Kvinnosaksförbundet Unionen i Finland beslutat, i syfte att hugfästa minnet av den man, vars vakna rättskänsla städse drev honom att framträda som en förkämpe för utvidgning av kvinnornas medborgerliga rättigheter, att stifta en fond till "Leo Mechelins minne". Avkastningen av fonden skall användas till främjande av medborgerlig kunskap och handlingsskicklighet bland kvinnor.

Deras stumma protest.

För någon tid sedan infunno sig ett trettiotal kvinnor i New Yorks rådhussal för att uttala sin stumma protest mot att tjugu utlänningar gjordes till amerikanska medborgare, medan de själva voro uteslutna. Där funnos kvinnor av olika ålder och samhällsställning, där syntes kvinnliga advokater, läkare, skriftställare, lärare och affärsinnehavare, en representativ samling, och alla med tecknet på att ha tagit akademisk examen. Tyst och värdigt intogo de sina platser i salen och på de gula skärp som lyste mot deras fotsida, svarta kappor, lästes inskriptionen: Rösträtt för Kvinnor.

Den stora, dagliga tidningen New York Globe kommenterade händelsen med följande rader: "I bakgrunden av salen sutto trettio kvinnor, alla synbarligen av hög bildning, födda i Amerika, men utestängda från rätten att rösta. I salens förgrund syntes en brokig samling av utlänningar, somliga med de nödtorftigaste kunskaper, men det oaktat upptagna till amerikanska medborgare med rätt att rösta."

Kvinnornas stumma protest tyckes ha gjort, inte bara ett mäktigt, utan även ett pinsamt intryck på de närvarande. "Mina nerver råkade i uppror", berättade en av ämbetsmännen, mr Fred Taylor, "jag hade en känsla av att jag ville springa ut på gatan och ropa. Jag har aldrig varit anhängare av kvinnans politiska rösträtt, men nu är jag övervunnen genom den kontrast jag varit vittne till i dag."

Barnmorskan
Karin Kindvall
Roslagsgatan 20, Stockholm.
Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 22445.

Babylåda à 5 kr.
Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.
Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEÅ.

Lugna dej, pojke!
Det går på ett par minuter
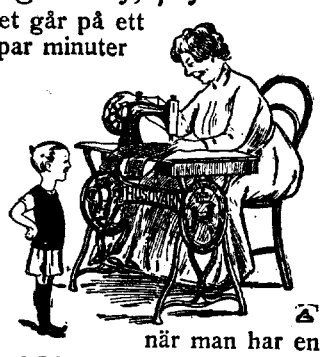
när man har en
HUSQVARNA SYMASKIN.
Förmånliga afbetalningsvillkor

Louise Blomberg
TVÅL- & PARFYMHANDEL
39 Vesterlånggatan 39
REKOMMENDERAS
Allm. Tel. 2817.
Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Söders "English School"
Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6286.
Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA ● TAPISSERI-AFFÄR ●
24 B Grefturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

För resande att beakta!
Lööfs hotell ARVIKA rekommenderas!

G. NYSTRÖMS MODESALONG
Drottninggatan 58, Stockholm
Allm. Tel. 14925. Rikstel. Norr 19.

VAR OCH HUR?
Grevturegatan 24 B
RÅDFRÅGNINGSBYRÅ
Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
Juridiskt biträde lämnas.
R. T. 12680. **Anna M. Rettig** A. T. 18154.

Enda rationella underplagg för damer.
Kr. 2.—, 2.75, 3.25, 4.50.
OBS.! Nya Journaler och Mönster äro inkomna.
BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR
57 Drottninggatan 57
Riks 1726. STOCKHOLM Allm. 1410.
Till landsorten mot postförskott + porto.

Skånska Handskmagasinet
Etablerad 1819
42 JÄRNTORGSGATAN 42
Allm. Tel. 14163
Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar och Vantar.
Parfymer och herrekiperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

Mer och mer
övertygas den ärade allmänheten om att YVY-TVÅLEN är den förnämsta bland tvålar.
YVY-TVÅLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär.
Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
YSTAD.

A. WAHLGREN
SLAKTERI & CHARKUTERI
15 B Nybrogatan 15 B
Riks 3054. Allm. 8880 & 23052
FILIAL:
17 Storgatan 17
CHARKUTERI
Riks 8194 Allm. 8865
Till landsorten ferm expedition.

DAMER! SEN HIT!
Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21, III tr., **tillklippnings- och avprovningsbyrå** för allt vad till barn- och damkläder hörer. För damer som vilja sy sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bliva till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 3 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7—9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

HERMAN HÅKANSON
FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER
Rikstel. 9649. 9 Gref-Thuregatan 9 Allm. tel. 9649.
REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Föreningsmeddelanden.

Malungs F. K. P. R. hade söndagen den 22 augusti offentligt möte i ordenshuset. Mötet öppnades med sång och musik samt hälsningstal av föreningens ordförande, fru Karin Holst, varefter hr P. Holst höll ett gediget föredrag över ämnet: Kvinnornas politiska rösträtt. Intresset för mötet visade sig vara mindre hos medlemmarna än bland allmänheten.

Svartviks F. K. P. R. anordnade söndagen den 11 juli en utfärd till Njurunda försörjningshem. Ett 25-tal flagg- och lövklädda åkdon med ett hundratal passagerare deltogo. Vid fattiggården trakterades understödstagarna med kaffe och dopp, varjämte sång och musik utfördes, omväxlande med lekar i det gröna. Dagen var i allo angenäm för såväl anordnarna, som för dem, som bygga och bo i Svala. Innan man skildes åt sjöngs unisont "Du gamla, du fria" och ett fyrfaldigt leve höjdes för Svala och dess nye föreståndare.

Rösträtt för Kvinnors

adertonde nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Prenumerationsanmälan.
Dyrtidens lärdomar.
1935 års klass. Av *Gwen.*
Kvinnornas uppgift. Ett tyskt uttalande.
Ofelia och — rösträtten. Av *Maud Bell.* Översättning från engelskan av *Ellen Wester.*
Inför de nya uppgifterna. Ett besök hos Dansk Kvindesamfund. Av *Ester Brieman.*
Huru möjligheterna kringskäras.
En österns föregångsman.

Stockholm, Ivar Haeggströms Boktryckeri A. B., 1915.